

РЕФЕРАТ

«Розвиток аграрного сектору України: проблеми та напрями нівелювання соціально-економічних дисбалансів в умовах трансформаційних змін»

Автор: к.е.н., доц. Іванюк Уляна Володимирівна

Мета циклу наукових праць – дослідження стану, тенденцій та проблем розвитку аграрного сектору в умовах трансформаційних змін, розробка теоретико-методичних підходів до оцінювання соціально-економічних дисбалансів і прикладних засад щодо їхнього нівелювання; обґрунтування прикладних рекомендацій щодо посилення позитивних ефектів впливу аграрного сектору на розвиток внутрішнього ринку України.

Наукова новизна представленої наукової роботи полягає у розробці теоретико-методичних і прикладних підходів до дослідження дисбалансів соціально-економічного розвитку України, обґрунтуванні впливу трансформаційних змін на рівень життя населення. Оцінювання дисбалансів базуються на комплексному вивченні результатів реформ, ефектів розвитку та діагностиці інвестиційного та інноваційного потенціалу аграрного сектору, дисбалансів внутрішнього ринку. Їх впровадження дозволяє окреслити основні тенденції та уможливорює побудову прогностичної моделі подальшого соціально-економічного розвитку країни у проекції поступу аграрного сектора. Запропонований науковий підхід відкриває широкі перспективи у моделюванні результатів соціально-економічної політики країни і дозволяє виявити основні важелі політики нівелювання соціально-економічних дисбалансів України в умовах трансформаційних змін.

У науковій роботі «Розвиток аграрного сектору України: проблеми та напрями нівелювання соціально-економічних дисбалансів в умовах трансформаційних змін» розроблено механізми стимулювання підприємств-виробників сільськогосподарської продукції, запропоновано шляхи розвитку регіональних агропромислових комплексів для підвищення ефективності та конкурентоспроможності аграрного виробництва. На основі комплексного підходу автором досліджено інституціональне середовище узгодженого розвитку і взаємодії аграрного сектору і внутрішнього ринку в умовах трансформаційних змін.

В умовах посилення фінансово-економічних дисбалансів регіонального розвитку в Україні, внаслідок зміни економічної кон'юнктури країни, часткової втрати фінансових активів у результаті воєнних дій, глибокої девальвації національної валюти та втрати платоспроможності окремими регіональними банками, активізуються проблеми функціонування фінансово-кредитного сектору, що передусім обумовлено недостатнім обсягом фінансово-кредитних ресурсів залучених із ендогенних джерел, а орієнтація на зовнішні джерела капіталу посилює ризики зростання соціально-економічних дисбалансів розвитку України. Із огляду на багатоаспектність функцій агропромислового сектору в національному господарстві актуалізуються необхідність обґрунтування прикладних механізмів удосконалення параметрів його функціонування в системі подолання соціально-економічних дисбалансів ендогенно-орієнтованого розвитку регіонів України.

Сучасний етап розвитку України демонструє, що негативні наслідки фінансової кризи тісно пов'язані з появою нових економічних ризиків і дисбалансів, характер і джерела виникнення яких тісно пов'язані з темпами розвитку економічної кон'юнктури країни. Високий рівень взаємозалежності економічного зростання та посилення диференційованих дисбалансів потребує налагодженої тісної багатосторонньої координації економічної політики щодо оцінки та нівелювання ключових диспропорцій розвитку усіх галузей, у т.ч. аграрного сектору України. Диспаритети регіональних економічних систем виступають детермінантами фінансової нестабільності й економічного регресу. Крім того, соціально-економічні дисбаланси посилюють диспропорції у структурі доходів суб'єктів бізнесу та економічних одиниць, що виникають в умовах експансії кредитів і неконтрольованого зростання цін на активи, зростання фінансової залежності аграрного сектору та інших галузей економіки на тлі розширення спекулятивних операцій і зменшення інтенсивності та продуктивності інвестицій у реальному секторі економіки України. Подоланню соціально-економічних дисбалансів розвитку України сприятиме стабільність функціонування агропромислового сектору, підвищення його можливостей нарощувати й ефективно реалізовувати інвестиційний потенціал країни.

Аргументовано, що аграрний сектор економіки – це складна соціально-економічна система впорядкованих структурних виробничих елементів (підгалузей сільського господарства) і об'єктів інфраструктурного обслуговування, які взаємодіють з метою виробництва сільськогосподарської продукції і продуктів їх переробки, а також соціально-економічного розвитку сільських територій. Цей ключовий сектор економіки значною мірою визначає соціально-економічний розвиток країни, забезпечує продовольчу безпеку, макроекономічні пропорції та експортний потенціал.

Здійснено аналіз умов і чинників формування конкурентного внутрішнього ринку, оцінено ефективність механізмів стимулювання зростання товарної пропозиції та нецінових інструментів конкурентоспроможності. Проведено практичну інтерпретацію та емпіричне тестування структури сучасного конкурентного ринку сільськогосподарської продукції.

Доведено, що високий динамізм та нестабільність, які властиві сучасному етапу розвитку світової та національної соціально-економічних систем, вимагають постійного поглиблення системи знань про особливості розвитку аграрного ринку, який має вплив на внутрішній ринок, впершу чергу через системні зв'язки, які присутні у національній трансформаційній економіці.

Об'єктивно взаємозв'язок аграрного сектору та внутрішнього ринку зумовлений глибокими соціально-економічними мотивами, які виражаються потребами в аграрній продукції, товарним виробництвом і товарно-грошовим обміном (рис.1).

У процесі дослідження автором доведено, що потреби людей в продуктах харчування, переробних підприємств у сировині, аграрного сектору в матеріально-технічних ресурсах виражаються у попиті і, відповідно, зумовлюють товарне виробництво. В свою чергу виробництво, виступаючи елементом товарно-грошового обміну, забезпечує особисте та виробниче споживання. Органічна

єдність базових категорій відтворювального процесу та ринку об'єктивно свідчить про взаємозв'язок і взаємозалежність аграрного сектору і внутрішнього ринку. Їх взаємодія підтримується складною системою відносин економічного, соціального і організаційного характеру та зв'язків, головним чином, товарних.

Рисунок 1. Взаємозв'язок і взаємозалежність аграрного сектору та внутрішнього ринку

З'ясовано, що матеріальним змістом товарних зв'язків є потоки сільськогосподарської продукції і продуктів її переробки, матеріально-технічні ресурси для потреб аграрного сектору і товари широкого вжитку та послуги для задоволення потреб сільського населення. Зазначені товарні потоки мають зустрічну спрямованість і підтримують міжгалузеві відносини. Національні рахунки підтверджують переважно міжгалузевий характер зв'язків аграрного сектору. Відтак, основна функція внутрішнього ринку полягає у забезпеченні міжгалузевого товарно-грошового обміну величезних мас продукції, товарів, послуг і не просто обміну, а еквівалентного обміну.

Дослідження показали, що нині посилюється вплив аграрного сектору на насичення внутрішнього ринку за рахунок збільшення фізичних обсягів сільгосппродукції та продуктів її переробки, розширення асортиментної структури, нових видів продукції, у тому числі екологічно чистої продукції. Наслідком цього є позитивні зміни в структурі товарообороту та споживання.

Доведено, що аграрний сектор активно впливає на стабілізацію внутрішнього ринку, насамперед, через цінові механізми. Аналіз показав, що динаміка індексів цін реалізації сільськогосподарської продукції за останні десять років вигідно відрізняються від динаміки індексів цін промислової продукції, що загалом позитивно відображається на індексі споживчих цін, відповідно, і інфляції.

До основних здобутків автора слід віднести дослідження взаємодії впливу аграрного сектору на досягнення еквівалентності обміну. Науково доведено, що ринок автоматично неспроможний забезпечити еквівалентний обмін. Потрібні ефективні цінові механізми, раціональні форми реалізації, оптимальні логістичні схеми, інструменти державної підтримки, сучасні підходи до перерозподілу прибутку між суб'єктами ринку. Навіть неповне використання цього арсеналу нині значно оптимізувало розподіл прибутку між сільським господарством, харчовою промисловістю і торгівлею.

За результатами дослідження підтверджено, що масштабний позитивний ефект – економічне зростання можна отримати внаслідок впливу аграрного сектору на суміжні галузі, насамперед, промисловості через інструменти внутрішнього і зовнішнього ринків шляхом оцінки внеску інвестицій в аграрному (A) і промисловому (N) секторах на підставі функціональної залежності:

$$\frac{dY}{dK^{X_i}} = \frac{F_K^i(1 + F_X^i)}{(1 - \gamma_i + F_X^i)} \quad i = A, N, \quad (1)$$

$$\gamma_i = \delta_i / (1 + \delta_i) + F_X^i, \quad (2)$$

де $X^i = G^i(K^{X_i}, L^{X_i})$ – обсяги експорту; $Q^i = F^i(K^{Q_i}, L^{Q_i}, X^i)$ – обсяги виробництва на внутрішній ринок; δ_i – коефіцієнт, що визначає розподіл виробництва на експорт і внутрішній ринок для кожного зі секторів (A і N).

Емпірично такий висновок підтвердив П. Доусон на прикладі даних 62 країн: інвестиції в аграрний сектор впливають на стільки ж ефективно, що й інвестиції в решта економіки. При цьому гранична продуктивність в експортному сегменті виявилася на третину вищою.

Економічна ситуація в Україні є детермінантою інтенсифікації трудової міграції населення, подальша активізація якої загрожує економічному розвитку регіонів України, національній безпеці в цілому та поглибленні соціально-економічних дисбалансів. Задля нівелювання тенденцій, коли трудова еміграція сприяє економічному зростанню країн-реципієнтів людських ресурсів, необхідно забезпечити привабливі умови для входження іноземних інвесторів в економіку країни та її регіонів, зростання капітальних інвестицій, збільшення валової доданої вартості, розширення діяльності суб'єктів малого бізнесу та збільшення частки інноваційно активних підприємств. Відтак, покращення значень цих та інших головних макроекономічних параметрів слугуватиме чинником стримування зовнішньої міграції, з одного боку, то нівелювання соціально-економічних дисбалансів, з іншого боку.

Для підтвердження комплементарного впливу міграційних процесів на соціально-економічний розвиток країни та виявлення сили зв'язку міграційної активності та соціально-економічних дисбалансів застосовано інструментарій кореляційно-регресійного аналізу, зокрема здійснено оцінювання залежності соціально-економічного розвитку регіону (на прикладі Львівської області) від інтенсивності освітньої і трудової міграції. Примітно, що коефіцієнт кореляції між коефіцієнтами соціально-економічного розвитку та показниками рівня зовнішньої міграційної активності за 2011-2019 рр. становив 0.79, що свідчить про високу щільність зв'язку (табл. 1). Відповідно, з високим рівнем вірогідності можна очікувати зростання обсягів міграції за умов зменшення темпів економічного зростання та поглиблення соціально-економічних дисбалансів. Відсутність ефективних інструментів регулювання міграційних потоків є значним ризиком для України як країни-донора робочої сили, оскільки поглиблюється дивергенція показників економічної кон'юнктури з країнами ЄС, виникають нові прогалини у нормативно-правовій базі регулювання зовнішньої міграції, не відбуваються структурні зміни в національній та регіональній економіці.

Таблиця 1

Комплементарний зв'язок міграційних процесів і соціально-економічного розвитку України

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Рівень зовнішньої міграційної активності</i>	0,430	0,462	0,511	0,498	0,609	0,569	0,615	0,621	0,632
<i>Демографічна стабільність та стан здоров'я населення</i>	0,940	0,968	0,951	0,931	0,913	0,963	0,928	0,954	0,965
<i>Охоплення населення освітніми послугами</i>	0,234	0,335	0,817	0,607	0,600	0,600	0,607	0,619	0,602
<i>Стан ринку праці та зайнятості</i>	0,779	0,759	0,751	0,812	0,831	0,791	0,777	0,745	0,754
<i>Рівень життя населення</i>	0,697	0,667	0,669	0,732	0,788	0,740	0,737	0,789	0,741
<i>Економічний розвиток країни</i>	0,530	0,504	0,497	0,761	0,766	0,749	0,668	0,678	0,678

Джерело: авторські розрахунки

Основними пріоритетами соціально-економічного розвитку України є структурні реформи, зокрема розвиток інфраструктури, формування ринку землі, модернізація і технологічне переоснащення промислових підприємств, розвиток мережі інноваційних підприємств і ринку інтелектуальної власності, а також зменшення впливу проблем навколишнього середовища на стійкість соціально-економічної системи. Наявний механізм підтримки структурних реформ, а відповідно і забезпечення соціально-економічного розвитку України є перманентний і має вимушений характер.

У роботі доведено, що для сільськогосподарського виробництва сприятливими є як збільшення експорту, так й імпорту, оскільки детермінуючі чинники (реальний обмінний курс, світові ціни) здійснюють асиметричний вплив на аграрний сектор.

Автором систематизовано макроекономічні та нецінові інструменти конкурентоспроможності стимулювання аграрного сектору України підтвердила ключову роль у формуванні торгівлі сільськогосподарськими продуктами ціни на аграрну продукцію на внутрішньому ринку, світових цін на агропродукцію, заробітної плати та експортно-імпортних зв'язків. Зростання експорту переважно залежить від таких факторів, як зовнішній попит, виробничі потужності, продуктивність, диверсифікація експорту товарів та виробництва наукомістких товарів. Існування обмеженого впливу політики обмінного курсу на експорт сільськогосподарської продукції в Україні обумовлює зниження сільськогосподарського виробництва. Стабільного зростання експорту можна досягнути шляхом диверсифікації експортної продукції і виробництва продуктів переробки.

Окрема частина наукової роботи присвячена вивченню нівелюванню соціально-економічних дисбалансів в умовах трансформацій, оскільки високий рівень зовнішньої та внутрішньої міграції впливає на структурні зміни більшості галузей економіки. Найбільше ризиків і загроз, на думку автора, породжує трудова

міграція сільськогосподарських працівників, масштаби якої постійно збільшуються. Для аграрного сектору важливим є сталість демографічних процесів та припинення міграції працездатного населення, оскільки наразі ситуація в даному секторі є дещо критичною. На жаль, причини міграції зі села досить вагомі: злидні в сільських районах, відсутність продовольчої безпеки, нерівність, безробіття, відсутність соціального захисту та інфраструктури, виснаження природних ресурсів. Необмежена міграція із села в місто призводить до зниження заробітної плати для некваліфікованих працівників, як в міських, так і в сільських районах. Сільське населення за рахунок міграції продовжує скорочуватися. В основному це відбувалося за рахунок відпливу молоді. Міграція спричинила різке старіння сільського населення. Майже в половині областей України частка сільських жителів старших від працездатного віку наблизилась до третини або перевищила цю величину. Причини і наслідки міграції тісно пов'язані з глобальними цілями ФАО, а саме боротьбою з голодом і забезпеченням продовольчої безпеки, зменшення бідності в сільських районах і сприяння сталому використанню природних ресурсів. Розвиток аграрного сектору нівелює соціально-економічні дисбаланси, полегшує вирівнювання доходів у регіональному розрізі, боротьбу з безробіттям та вирішення екологічних проблем. Підвищене значення має розширення ринків збуту для продуктів з високою доданою вартістю, що дозволяє диверсифікувати аграрний сектор за рахунок працездатних виробництв.

Автором представлено обґрунтування доцільності формування пріоритетних напрямів стратегічного розвитку аграрного сектору та внутрішнього товарного ринку, посилення їх взаємодії і взаємовпливу, систему підтримки та державного регулювання аграрного виробництва, перебудову організаційних форм на засадах концентрації, економічної інтеграції і кооперування. Визначення стратегічних пріоритетів розвитку аграрного сектору та внутрішнього ринку, посилення їх взаємодії зумовлено активним впливом ендогенних та екзогенних чинників, спрямованих на агроіндустріалізацію, диверсифікацію сільськогосподарської і торговельної діяльності, трансформацію механізму взаємодії і системи економічних взаємовідносин та зв'язків.

Реалізація стратегічних пріоритетів пов'язана з суттєвими інвестиціями, тому в роботі обґрунтовано інвестиційні джерела, інвестиційна привабливість сфер діяльності, організаційних структур, регіонів і територій. Проведений кластерний аналіз дозволив виділити 11 регіонів (Вінницька, Запорізька, Полтавська, Кіровоградська, Миколаївська, Сумська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області) з високим рівнем інвестиційної привабливості в сільське господарство.

У контексті інвестиційного забезпечення пріоритетів аграрного сектору всебічно обґрунтовано доцільність розширення виробництва екологічно чистої продукції для забезпечення внутрішнього ринку, покращення якості споживання і формування експортного потенціалу. Запропоновано критерії оцінки рівня такої продукції виробництва, вимоги до системи стандартизації і сертифікації якості, механізми стимулювання виробництва і реалізації екологічно чистої продукції.

Доведено, що цей напрям є надзвичайно перспективним. Згідно з дослідженням органічного ринку, експорт органічної продукції з України у 2020

році склав 204 млн доларів США. Зростає експорт до азіатських країн, зокрема до Китаю, В'єтнаму, Індії та Японії, а також перші поставки органічної продукції до Республіки Корея та М'янми. За підсумками 2020 року Україна посіла 4 місце серед найбільших країн-експортерів органічної продукції до ЄС.

Доведено, що розвиток і функціонування сектору економіки неможливо без активної державної підтримки в умовах посилення конкуренції. Запропоновано здійснити державну підтримку на суто сільськогосподарських підприємствах, в пріоритетно-стратегічних видів діяльності, які ґрунтуються на інноваційних засадах. Формами державної підтримки, крім традиційних (пільгові податки, субсидії,) повинні бути кредитні інвестиції, податкові канікули, дотації з різних фондів, у тому числі забезпечення національних програм розвитку. При цьому важливе значення має запровадження напрямів забезпечення ефективної підтримки конкурентоспроможності аграрного сектору (рис. 2).

Рисунок 2. Напрями підтримки конкурентоспроможності аграрного сектору

Перспективний розвиток конкурентного аграрного сектору та внутрішнього товарного ринку пов'язано з глибокою трансформацією їх організаційних форм і структур. Науково обґрунтовано необхідність створення крупних фермерських господарств, соціально орієнтованих агрохолдингів, інтегрованих формувань типу агропромислових та агропромислово-торгових комплексів, оптових сільськогосподарських ринків, збутових і маркетингових кооперативів, нових суб'єктів інфраструктурного забезпечення.

Проаналізовано конкурентний стан внутрішнього ринку сільськогосподарської продукції України, окрім традиційних компонент засвідчили підвищену увагу до розвитку агротехнологій, екологічної реструктуризації та вивчення преференцій споживачів. За результатами дослідження знайдено слабкі ланки розвитку аграрного сектору. Доведено необхідність визначення пріоритетних напрямів державної підтримки аграрного сектору. Зростання та стабілізацію

розвитку аграрного сектору національної економіки необхідно забезпечити шляхом використання прямих і непрямих важелів державного регулювання, що дозволить підвищити конкурентоспроможність аграрного виробництва. Пріоритетним напрямом державної підтримки запропоновано визначити виробництво екологічно чистої продукції, що передбачає поєднання економічного зростання, соціального розвитку й захисту довкілля як взаємозалежних і взаємодоповнювальних елементів стратегічного розвитку. Державна підтримка повинна зосереджуватися на сприянні інвестиціям, а відповідна політика мати довготерміновий характер.

Доведено, що основними напрями відновлення потенціалу та усунення соціально-економічних дисбалансів є розвиток регіональних ринків праці через забезпечення належного рівня керованості міграційних тенденцій у коротко-, середньостроковій і стратегічній перспективах; формування системи чинників та мотивації до повернення інтелектуально-кадрового ресурсу в Україну; активізація взаємовигідних міграційних обмінів в рамках зайнятості, туризму, освіти, науки, науково-дослідної та інноваційної діяльності, інвестиційних та бізнес-проектів; напрацювання спільних позитивних практик і формування досвіду ефективного державного регулювання міграційних процесів, конвергенція інституційної системи регулювання міграції з провідними моделями ЄС, протидія сучасним міграційним викликам і загрозам Україні.

Запропоновано розглядати явище міграції як відкриту систему відносин, котра формується в умовах ринкових турболентностей й активної боротьби країн за людські ресурси. Обґрунтовано, що міграційні процеси населення впливають не тільки на посилення соціально-економічних дисбалансів, а ц на розвиток секторів і галузей економіки, зокрема аграрний сектор. Задля виявлення сили зв'язку міграції населення, особливо зі сільської території, здійснено побудовано методіку оцінювання середовища міграційної активності населення, яка є універсальною, валідною, легко інтерпретованою, відтворювальною і має значне науково-практичне значення для з'ясування каузального впливу міграційних процесів на соціально-економічний розвиток і дисбаланси зокрема. Отримані результати досліджень середовища міграційної активності населення є науковим підґрунтям для формування системи моніторингу і прогнозування стану міграційної активності населення, відстеження її тенденцій, обґрунтування причинно-наслідкових зв'язків міграції і соціально-економічного розвитку територій.

Аргументовано, що особливо критичними негативними викликами інтенсифікації зовнішньої міграції населення, яка веде до посилення соціально-економічних дисбалансів в Україні є зростання обсягів освітньої і трудової міграції молоді при активній політиці залучення кадрів у країнах ЄС, посилення диспропорцій регіональних ринків праці, низький рівень оплати праці та доходів населення, відсутність ефекту заміщення робочої сили через низький рівень демографічного відтворення. Доведена необхідність побудови нової проактивної політики збереження людських ресурсів, зокрема через реалізацію таких інструментів, як формування інформаційно-аналітичної бази зовнішньої міграції регіону; розробка нової електронної системи обліку трудової й освітньої міграції; активізація програм обміну кадрами в сферах зайнятості, туризму, освіти, науки,

науково-дослідної та інноваційної діяльності; конвергенція інституційної системи регулювання регіональних міграційних потоків з провідними моделями країн ЄС.

Практичне значення циклу наукової роботи полягає у комплексному підході до аналізу диспропорцій соціально-економічного розвитку України, а також у розробці методико-прикладного інструментарію для оцінювання та побудови проактивної політики розвитку аграрного сектору в умовах трансформаційних змін. Екзистенційною складовою прикладного змісту циклу праць є пошук драйверів ефективізації трансформації національної економіки і розробка механізмів нівелювання соціально-економічних дисбалансів задля створення умов забезпечення високого рівня добробуту та якості життя населення, формування і використання фінансово-економічного, інвестиційного та інноваційного потенціалів для забезпечення розвитку аграрного сектору.

По-перше, обґрунтовано, що розвиток сільськогосподарського виробництва сприяє становленню суміжних галузей та збільшенню експорту, що підсилює імпульси для розвитку аграрного сектору. З цією метою необхідно забезпечити активізацію розвитку харчової промисловості. Формуванню сприятливої залежності промислового виробництва від збільшення обсягів сільськогосподарської продукції повинно сприяти підвищення попиту на вітчизняну сільськогосподарську техніку та обладнання.

По-друге, доведено, що аграрний сектор національної економіки та внутрішній ринок взаємопов'язані і взємообумовлені функціональною залежністю та єдністю системи відносин. У процесі такої взаємодії відбувається багатоаспектний вплив аграрного сектору на внутрішній ринок.

По-третє, автором обґрунтовано систему стимулів підприємств-виробників сільськогосподарської продукції у частині підвищення відкритості, що супроводжується підвищенням залежності від цінової кон'юнктури ринку. Створення сприятливого конкурентного середовища для всіх партнерів та учасників аграрного сектору вбачається через відповідний господарський та економічний механізми. Задля удосконалення державної політики регулювання та стимулювання розвитку аграрного сектору економіки доцільно використати досвід зарубіжних країн. Результатами імплементації такого досвіду мають стати: розробка стратегій розвитку сільських територій; заходи підвищення соціальної активності населення у створенні інститутів громадянського суспільства; регулювання процесу формування елементів ринкової інфраструктури; надання органам місцевого самоврядування права акумулювання в місцевих бюджетах більшої частини земельного податку, податку на нерухомість.

По-четверте, обґрунтовано об'єктивний характер і зміст процесу взаємодії аграрного сектору та внутрішнього товарного ринку, який ґрунтується на єдності базових соціально-економічних категорій відтворювального процесу (товарне виробництво, товарно-грошовий обмін, споживання) та ринку (потреби, попит, ціна) і закономірно зумовлює постійний та багатоаспектний взаємовплив аграрного сектору та внутрішнього ринку. Такий теоретико-методологічний підхід дозволяє наповнити процес взаємодії новим змістом і довести помилковість поглядів про виключний вплив лише внутрішнього ринку і недооцінку впливу аграрного сектору на його розвиток.

Науково-теоретичні положення, викладені в науковій роботі, можуть використовуватися у діяльності органів державної влади – Міністерства аграрної політики та продовольства України, Міністерства соціальної політики України, Державної служби статистики України, їх територіальних представництв, обласних державних адміністрацій тощо, при розробці галузевої аграрної політики та цільових програм розвитку аграрного сектору.

За результатами наукових досліджень щодо цієї тематики Іванюк Уляною Володимирівною опубліковано 40 праць, у т.ч. 1 монографія у співавторстві, 14 наукових статей (4 – у зарубіжних виданнях, з них 2 статті у наукометричній базі Scopus), 25 публікацій у матеріалах конференцій. Згідно бази даних Google Scholar загальна кількість посилань на публікації Іванюк У.В. складає 49, h-індекс – 3.

Загальна кількість впроваджень за науковою роботою: 3.

Основні результати досліджень були впроваджені на регіональних органах державної влади, місцевого самоврядування Львівської області та приватних господарств.

Автор наукової роботи

Кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту організацій
НУ «Львівська політехніка»

Уляна ІВАНЮК

ПЕРЕЛІК ПУБЛІКАЦІЙ, ЩО РОЗКРИВАЮТЬ ЗМІСТ НАУКОВОЇ РОБОТИ

Монографія:

У співавторстві:

1. Шевчук В.О., Іванюк У.В. Аграрний сектор і економічний розвиток України: монографія. Львів: ПАІС, 2018. 432 с. (25,11 д.а./19,5 д.а.)

Наукові статті:

2. Ivaniuk U.V. Determinants of Ukraine's Agricultural Trade: The Time-Varying Estimates World Applied Sciences Journal 30 (11)(USA): 2014, p.1593-1598(наукометрична база Scopus) (0,97 д.а.)

3. Modelling the Conditions Affecting Population Migration Activity in the Eastern European Region: The Case of Ukraine. O. Levytska, O. Mulska, U. Ivaniuk, M. Kunytska-Iliash, T. Vasylytsiv, R. Lupak. TEM Journal, 9(2). 507-514.DOI: 10.18421/TEM92-12 (наукометрична база Scopus) (0,68 д.а./0,18 д.а.)

4. Стецик У. Екологічне сільське господарство в Україні: міф чи реальність? Економіка: проблеми теорії і практики: Збірник наукових праць. Випуск 261: В 7 т. Т.ІІІ. Дніпропетровськ: ДНУ, 2010. С. 638-645 (0,46 д.а.)

5. Іванюк У.В. Значення світової продовольчої кризи на зростання на зростання вітчизняної економіки. Економіка та держава. № 2. 2013. С.83-86 (0,48 д.а.)

6. Іванюк У.В. Формування інвестиційної привабливості аграрного сектора як чинника забезпечення його конкурентоспроможності. Вісник ЛКА. № 42. 2013. С. 227-237 (0,58 д.а.)

7. Іванюк У.В. Порівняльна характеристика конкурентоспроможності аграрного сектора України та Польщі. Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Економіка № 4. 2013. С. 235-241 (0,61 д.а.)

8. Іванюк У.В. Доцільність розвитку виробництва екологічної аграрної продукції в Україні. Агросвіт № 24. 2013. С. 69-73 (0, 58 д.а.)

9. Шевчук В.О., Іванюк У.В. Взаємний вплив сільського господарства і промисловості в Україні. Актуальні проблеми економіки : наук. екон. журн. Нац. акад. упр. Київ : [б.в.], 2014. №12. С. 348-355 (0,56 д.а./0,27 д.а.)

10. Ivaniuk U.V. The impact of the agricultural sector in the development of the domestic market of transformation economy. Регіональна економіка. 2015. № 4 (78). С. 170-176 (0,38 д.а.)

11. Іванюк У.В. Умови та чинники формування продовольчої безпеки України. Причорноморські економічні студії. № 5. 2016. С. 65-68 (0,37 д.а.)

12. Іванюк У.В. Добробут дітей в економіці України: аналіз та моделювання/ Мульська О.П. Modern Economics. 2019. № 17 (2019). С. 165-171 DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V17\(2019\)-26](https://doi.org/10.31521/modecon.V17(2019)-26) (0,74 д.а./0,34 д.а.)

13. Мульська О.П., Бараняк І.Є, Іванюк У.В., Колосінська М.І. Соціально-демографічні чинники та міграційні процеси населення Карпатського регіону. Ефективна економіка. 2019. № 11. DOI: [10.32702/2307-2105-2019.11.66](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.11.66) (0,64 д.а./0,19 д.а.)

14. Tools of small business development in the mountainous regions of the carpathian region of Ukraine. S. Lykholat, T. Vasylytsiv, U. Ivaniuk, V. Brych. Artic Journal, 2019. 72 (11). p. 70-82 (0,89 д.а./ 0,29 д.а.) (наукометрична база Scopus)

15. Modeling of relationships with stakeholders on the basis dynamic business ecosystem approach / O. Halachenko, V. Niziaieva, M. Goncharenko, O. Nazarenko, U. Ivaniuk // International Journal of Advanced Research in Engineering and Technology (IJARET) Volume 11, Issue 6, June 2020, pp. 877-893 DOI: 10.34218/IJARET.11.6.2020.079 (0,89 д.а./ 0,29 д.а.)

Тези доповідей та матеріали науково-практичних конференцій:

16. Стецик У.В. Розвиток аграрного сектору в умовах глобалізаційних процесів та його вплив на внутрішній ринок трансформаційної економіки. Соціально-економічні та правові дослідження в суспільстві знань: матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих вчених (2-3 червня 2011 р.). Львів: Львівський інститут МАУП, 2011. 430 с. С.406-414. (0,52 д.а.)

17. Стецик У.В. Можливості збалансованого розвитку переробної галузі України. Формування економічного портрета національної інфраструктури України: аналітичний та теоретико-методологічний аспекти. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 20-21 січня 2012 р.). Київ: у 2-ох частинах, «Київський економічний науковий центр», 2012. Ч.1. 88 с. С.77-79. (0,17 д.а.)

18. Стецик У.В. Конкурентні виклики на світовому ринку аграрної продукції. Сучасні проблеми економіки: нові погляди науковців. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Дніпропетровськ, 24-25 лютого 2012 р.). Дніпропетровськ: у 2-ох частинах, НО «Перспектива», 2012. Ч.1. 104 с. С.87-88. (0,12 д.а.)

19. Стецик У. Доцільність стимулювання українського аграрного експорту як елемент конкурентоспроможності економіки України. Соціально-економічні та правові дослідження в суспільстві знань: матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих вчених (16-17 травня 2012 р.). Львів: Львівський інститут МАУП, 2012. 451 с. С.435-446. (0,70 д.а.)

20. Іванюк У.В. Людські ресурси як фактор конкурентоспроможності аграрного сектора трансформаційної економіки. Соціально-психологічні та економіко-правові аспекти управління людськими ресурсами у XXI столітті: Матеріали доповідей науково-практичної конференції (5 червня 2013 р.). Львів: С.85-90. (0,35 д.а.)

21. Іванюк У.В. Світовий досвід розвитку екологічного сільського господарства. Актуальні питання розвитку економіки країни та регіонів: збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса,

09-10 серпня 2013 р.). ГО «Центр економічних досліджень та розвитку». О.: ЦЕДР, 2013. С.9-12. (0,17 д.а.)

22. Іванюк У.В. Зарубежный опыт аграрных трансформации транзитных экономик. Формирование экономического портрета национальной экономики и её субъектов: X Международная научно-практическая конференция для студентов, аспирантов и молодых ученых (г. Санкт-Петербург 17 08 2013 г.) Центр экономических исследований. 86 с. С.14-17. (0,32 д.а.)

23. Іванюк У.В. Польский опыт повышение конкурентоспособности аграрного сектора экономики Украины. Проблемы современной экономики: сборник материалов XV Международной научно-практической конференции. Под общ.ред. Ж.А. Мингалева, С.С. Чернова. Новосибирск: Издательство ЦРНС, 2013. 257 с. С.36-40. (0,29 д.а.)

24. Іванюк У.В. Перспективи України на європейському ринку екологічної продукції сільського господарства. Актуальні проблеми економіки України: тенденції, ризики, стимули: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 8-9 листопада 2013 р. Національний гірничий університет. Дніпропетровськ: Видавничий дім «Гельветика», 2013. 212 с. С.24-24. (0,15 д.а.)

25. Іванюк У.В. Тенденції зовнішньої торгівлі аграрного сектору України. Тези доповідей Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції Львів: Видавництво—«Проблеми управління експортно-імпортою діяльністю». Львівської політехніки, 2014. 154 с. С.36-37. (0,12 д.а.)

26. Іванюк У.В. Вплив трансформаційних змін на розвиток конкурентоспроможності аграрного сектору національної економіки. Суспільні трансформації і безпека: глобальний, національний та особистісний виміри: Матеріали доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (12 червня 2014 р.). Львів: Львівський інститут МАУП, 2014. 280 с. С. 226-230. (0,29 д.а.)

27. Іванюк У.В., Мазур А.О. Розвиток та особливості корпоративної культури в умовах суспільних трансформацій в економіці. Суспільні трансформації і безпека: глобальний, національний та особистісний виміри: Матеріали доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (12 червня 2014 р.). Львів: Львівський інститут МАУП, 2014. 280 с. С. 231-234. (0,27 д.а./ 0,17 д.а.)

28. Іванюк У.В. Розвиток аграрного сектору України у контексті євроінтеграційних перспектив. Суспільні трансформації і безпека: людина, держава, соціум: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 11 червня 2015 р.). м. Львів: Львівський інститут МАУП, 2015. 241 с. С.194-198. (0,36 д.а.)

29. Іванюк У.В., Савка О.П. Ризик-менеджмент в умовах економічних трансформацій. Суспільні трансформації і безпека: людина, держава, соціум: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 11 червня 2015 р.). м. Львів: Львівський інститут МАУП, 2015. 241 с. С.202-206. (0,28 д.а./ 0,16 д.а.)

30. Іванюк У.В., Оліховська М.В. Стратегічні пріоритети розвитку внутрішнього ринку сільськогосподарської продукції. Аграрна наука, освіта, виробництво: європейський досвід для України: матеріали Міжнародної науково-

практичної конференції (17-18 листопада 2015 року). Житомир: ЖНАЕУ, 2015. 886 с. С.534-537. (0,21 д.а./ 0,15 д.а.)

31. Іванюк У.В. Роль аграрного сектору для економічного зростання. Тенденції планування та реформування економіки в сучасних умовах : збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих учених (Київ, 25-26 березня 2016 р.) Київ. Аналітичний центр «Нова Економіка», 2016. С. 24-26. (0, 20 д.а.)

32. Іванюк У.В. Формування продовольчої безпеки України. Суспільні трансформації і безпека: людина, держава, соціум : матеріали доп. Всеукр. наук.-практ. конф. (Львів, 17 черв. 2016 р.). Львів. ін-т МАУП ; ДУ «Ін-т регіон. дослідж. ім. М. І. Долішнього НАН України» ; [редкол. : Лелик Л.І., Садова У.Я., Данилюк Л.Г. та ін.]. Львів : Львів. ін-т МАУП, 2016. С. 151-154. (0,17 д.а.)

33. Іванюк У.В. Особливості підвищення продуктивності праці в аграрному секторі України. Економічна система в умовах інтеграційних процесів: стан та перспективи: збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих учених (Київ, 26-27 травня 2017 р.). У 2-х частинах. Київ. Аналітичний центр «Нова Економіка», 2017. Ч.1. 112 с. С. 29-31. (0,14 д.а.)

34. Іванюк У.В. Наслідки міграції село-місто для аграрного сектору економіки. Суспільні трансформації і безпека: людина, держава, соціум : матеріали доп. Всеукр. наук.-практ. конф. (Львів, 08 черв. 2017 р.). Львів. ін-т МАУП ; ДУ «Ін-т регіон. дослідж. ім. М. І. Долішнього НАН України» ; [редкол. : Лелик Л.І., Садова У.Я., Данилюк Л.Г. та ін.]. Львів: Львів. ін-т МАУП, 2017. С. 151-154. (0,22 д.а.)

35. Іванюк У.В. Розвиток анімаційного менеджменту в сільському зеленому туризмі. Економічна система країни в контексті міжнародного співробітництва : стан та перспективи розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 26-27 січня 2018 р.). ГО «Львівська економічна фундація». у 2-х частинах. Львів: ЛЕФ, 2018. Ч.1. 112 с. С. 40-42 (0,14 д.а.)

36. Іванюк У. В. Розвиток цифрової економіки в сучасний кризовий період економіки. Актуальні проблеми економіки та управління в умовах системної кризи: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (28 лист. 2018 р.). Львів: Львів. ін-т МАУП, 2018. Ч. 1. С. 274-277 (0,15 д.а.)

37. Іванюк У.В. Формування ефективної моделі сучасного корпоративного управління. Теорія і практика управління в умовах суспільних викликів і трансформацій : матеріали доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (06 червня 2019 р.). Львів : Львівський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2019. 162 с. С.62-65 (0,18 д.а.)

38. Мульська О.П., Іванюк У.В. Міграційна активність населення Карпатського регіону : виклики прогнозування та регулювання. Перспективи розвитку сучасної науки та освіти (частина II) : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Львов, 13-14 листопада 2019 року. Львів. Львівський науковий форум, 2019. С. 24-25 (0,17 д.а./0,13 д.а.)

39. Mulska O., Levytska O, Ivaniuk U. Development of migration processes under the labour market transformation. Актуальні проблеми економіки та управління в умовах системної кризи : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної

інтернет-конференції, 27 листопада 2019 року. Львів: Львівський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2019. 472 с. С.125-132 (0,27 д.а. /0,15 д.а)

40. Іванюк У.В. Олійник Х. Тенденції розвитку ринку готельних послуг в Україні. Суспільні трансформації і безпека: людина, держава, соціум: матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (29 жовтня 2020 р.). Львів. Львівський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2020. 352 с. С. 179-183 (0,22 д.а. /0,11 д.а)